

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 31. МАРТА 1891.

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 3.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МАЦА ПЕРИСОВА.

(30 година глумачког живота.)

(Свршетак.)

За мало је одзвонило немачкој дружињи, а мала четица хрватских глумаца имала је пуне руке послана.

„Лепа Маџа“, како су Перисову обично звали, играла је понајвише наивне и веселе улоге.

Када је покојни Август Шеноа, дошао са прашког свеучилишта на празнике кући, видио глумити Маџу, рече јој: „Ја ћу за вас превести комад „Die Grille“; та је улога као створена за вас“. — И доиста, лепа Маџа постигла је „Цврчком“ сilan успех, и ниједна глумица после ње није њу у тој улози достигла. Сада су долазиле редом: Поликсена у комаду „Природа и уметност“, „Vicomte Létorières“, „Ришење“, „Лепа мливарица“, Абграјила у „Чаши воде“. Маџа је сваком новом улогом расла и освајала све више симпатије општинства. И доиста, њена красна спољашњост, опејжни моћни орган, који је био кадар изразити целу шкалу осећаја, њено живо и страсно приказивање морало је неодољиво предобити свакога, које год је гледао и слушао. Ал' узпркос свима врлинама, није могла дотерати до веће гаже од 30. фор. на месец. Стара невоља у нас! Немогући са тако малом платом екстистовати, пође год. 1863. у Београд, где такође одмах освоји наклоност општинства. Овде беше још шире поље за њу, те је имала прилике огледати своје сile у свим струкама. Но пошто се београдско друштво, не имајући довољне потпоре, морало разићи, врати се Маџа г. 1865.

опет у Загреб. Сада је западоше већ озбиљније задаће. Леди Милфордова у „Сплетци и љубави“, Маркеза Помпадур у „Нарцису“, „Адријена Лекуврерова“, а највеће славље постиже својом „Федром“, коју је опет Шеноа нарочито за њу превео. Од њезиних небројених знатних улога споменути нам ваља још Марију Терезију у комаду „Човек без предрасуде“, „Дона Дијана“, „Марија Тјудорова“ „Лукреција Борција“ и Јелисавета у „Есексу“, итд.

Течајем времена промениле су се прилике на нашем позоришту. — Чујмо што Маџа сама о том пише у својој аутобиографији:

„Управа пронашла је за сходно, да се и другим талентираним млађим силама поверају веће задаће, те ми је по некоје мојих најмилјијих улога одузела. Морадох помање улоге глумити. Ја наравно мишљах, да веће неправде неможе на свету бити: почех се жалостити, огорчавати, препирати се с управом. Колико сузах и жалости ме је то стајало, то се описати неда, то неможе нико појмити ни осећати него глумци, који читаву своју младост, занешено прегнуће и сву своју снагу посвети уметности, немислећи, да под сунцем ипшта трајна нема и да се мало по малу ипак мора све променити. Још се свака глумица несретном осетила, када је морала ретерирати, па је вољела хрлiti у пропаст, него попустити. Колико пута сам пожељела, да могу умрети на позорници

у којој од мојих омиљених улога бар би оставила лепу успомену. — — — Од узатудне борбе спопаде ме очајање, напокон апатија! Немислећи на будућност, одлучих оставити Загреб и пођох године 1880. у Београд. — Но тамо морадох осетити жалосне последице моје непромишљености та и тамо беху заборавили некадашњу Мацу! — — —

Пробавивши ипак годину и по у Београду, одлучи напослетку Маца да остави несносан положај, ал' куда и камо? У Загреб натраг — ништо.

Пође у Вараждин, где се тада десио Протић са својим путничким друштвом.

Протићево је друштво веома добро дисциплинисано, нарочито је сам управитељ Протић врло ваљан и честит човек. С тим друштвом путовала је Маца широм целе наше домовине 2 године и беше потпуно задовољна, јер јој беше обезбеђен положај и јер је од опћинства била свуда симпатично сусретана, особито у Вуковају и у Сарајеву. — Ал' ту је стиже нешто, на што није рачунала: тешка болест! Остаде сама, без средстава у страном свету и ту је више него икада обузе кајање, а и жеља за мирним опстанком. Срце је понајвише вукло натраг у Загреб к милијом загребачком опћинству: та Загреб јој беше град младости и лепих дана, права постојбина!

Врати се дакле г. 1885. у Загреб. Ал' како су онда већ све струке на нашем позоришту биле попуњене не би била ангажована, погледом на наш кронички дефицит и вековите финансијске неприлике нашег позоришта, да није бан гроф Куен-Хедервари у својој вазда праведној увиђавности узео у обзор Мацине већ пре

У Загребу

за овај завод стечене заслуге, те је сам изрично одредио, да се Маца Перисовој мора обезбедити опстанак и будућност. Тако је Маца Перисова од г. 1885. опет чланом народног позоришта у Загребу.

Од оне мале, али ваљане четице, која је под водством Деметра и Фрајденрајха г. 1860. започела хрватско глумовање, преостале су само две репрезентантице: Драгојла Норвегова и Маца Перисова, — други: Деметер, Јосиф Фарјденрајх, Грга Фрајденрајх, Андријевић, Аделсхаймова, Бајзова — сви су ти поумирали.

Маца Перисова славила је 21. фебруара тридесетогодишњицу свога уметничког рада.

Остављам ономе, који ће данас сутра писати кронику народног позоришта, да изнесе на видело разлоге, за што Маца Перисова данас не заузима на нашем позоришту онај положај, кога би могла заузети и заузети морала; једно је непобитно, да је мањи део кривице на њој самој.

Она је славила своју 30 годишњицу, а патриотичка је дужност нашег опћинства, да вредну ветеранку одликује признањем глумачког јој дара, јер су заслуге њене по наше позориште велике и знамените, јер је она радила у доба, када су многи још зазирали од позоришта, и створила многу улогу, у којој је ниједна њезина наследница није достигла.

Дај Боже да Маца Перисова још много година поживи и ужива у посматрању развитка нашег јединог уметничког завода, којему је посветила своју младост и све силе своје с правим одушевљењем и родољубним жаром, а ја јој у име сувременика и поштоватеља њених довикујем од срца: Здраво Мацо!

С.

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Дружина српског народног позоришта) до-
вршила је 8. марта своје представе у Ковину и одатле је отишла у Панчево, где се међу тим дворана за позориште представе онако удеши-

ја, као што је то захтевао магистрат. Већ пре две године показали су честити Ковинци, да им опстанак и напредак народног позоришта на срцу лежи, када су успели, да им мио гост без дефицита остави Ковин, ал' овога пута учинише

још нешто више. Из подмиреных трошкова преостаде сувишко 111 фор. 87 н. Ово је лепо и саке хвале вредно, тим више, што је од неког доба као нешто уобичајено постало, да дружину готово свуда прати дефицит. Што је овога пута тако сјајан успех постигнут, има се у првом реду приписати слози и увиђањности Срба, као ковинских тако исто и из околине. Заиста, нема ништа дивнијег вето кад видимо, да браћа, остављајући на страну страначке и лично размирице, одушевљено и једнодушно раде на томе, да нам напе народно позориште, то мезимче међу нашим народним просветним за водима, не угине са напег немара и нехатње.

(Извештај месног одбора за спр. нар позориште о примању и издавању за време бављења у В. Бечкереку од 11. септ до 16. окт. 1890.)

1.	„Мехурићи“ ван претплате	80·20
2.	„Разбојници“ у претплати	58·10
3.	„Буљевка“ ван претплате	160·71
4.	„Златан паук“ у претплати	55·90
5.	„Вукашин“ у претплати	46·60
6.	„Краљ Лир“ у претплати	56·90
7.	„Пут око земље“ ван претплате	274·90
8.	„Курјак и јање“ у претплати	44·10
9.	„Федора“ у претплати	37·05
10.	„Риђокоса“ у претплати	107·40
11.	„Распикућа“ ван претплате	270·70
12.	„Протекција“ у претплати	38·40
13.	„Наши пријатељ Некљужев“ у прет.	107·90
14.	„Задушни Филип“ у претплати	33·60
15.	„Сабурица и шубара“ ван претпл.	228·07
16.	„Мој цеп“ и „Из захвалности“ у пр.	38·80
17.	„Зидање Раванице“ и „Милош у Латинима,“ дечија представа	53·17
18.	„Перишонов пут“ у претплати	74·30
19.	„Лионски улак“ ван претплате	46·80
Претплата на 12 представа		668·65
Прилог г. градоначелника Јов. Костића		10·—
Прилог г. др. Емила Гавриле		—44
Свега фор. 2492 69		

Расход:

Дневни трошкови за 19 представа по прилогу дневних извештаја од 1—19.	623·13
Плата дружини	1452·50
Дневнице од Кикинде до Бечкерека	50·—
Пут жељезницом (за особље карте)	48·15
Фијакери за извоз на кикиндску станицу	8·10
Пут за увоз у варош са бечкер. станице	3·70
За ствари и богажију 16 кола, и за разнашање ствари по становима, калдрама, напојница кочијашима и надничари (по Стенићевом прилогу)	89·56
Бројави и поштарина	3·27
Биљеговина (наушал)	10·—
Прање гардеробског рубља	3·37
Реквизите за све представе	21·60

Награда за све дечије улоге	5·—
Шредебјаве са штеменарином	10·—
Разносачу предобјава и сазивачу седница	6·—
Претплатне карте, и за улазнице ложа	2·—
Човеку за тражење станова	2·—
Лимару за „Пут око земље“	3·50
Поштарина за на страну слате објаве	6·35
За писаћи прибор и протокол	7·09
За фијакер при скупљању претплате	1·—
Рачун г. А. Поповића (за свеће и друго)	31·52
За позоришне објаве (плакате)	87·—
За отказив и заказивање „Некљужева“	2·—
Фризеров рачун (по прилогу)	11·40

Свега фор. 2488·24

Целокупан приход	2492·69
расход	2488·24

Показује се сувишак 4·45

У В. Бечкереку 15. (27.) октобра 1890.

Влада Маринков, с. р.	Васа Сенулић, с. р.,
Танасија Ристић, с. р.	председник.
Лазар Ј. Е. Шира, с. р.	Др. Гаврила с. р.,
Лубомир Марков, с. р.	тајник
	Светозар Грчић с. р.,
	благајник.

ПОЗОРИШТЕ.

(Чешко народно позориште у Прагу.) У чешком народном позоришту успеле су у овој сезони две у реалистичком правцу написане драме, о којима се повела жива препирка у чешкој критици и публици. Прво драмско дело написала је даровита списатељица Р. Прејсова, која је издала већ више лепих пртица и приповедаца, у којима приказује згоде и призоре из словачкога живота. Њезина се драма зове: „Jeji pastorkyna,“ а износи жалосну, али истиниту слику из живота наше браће Словака, која те потреса. Другој је драми натпис „Svět malých lidí“; писац јој је М. А. Шимачек, а приказује живе и занимљиве призоре из живота чешких радника.

(Балканска царица) опера Дионисија Ди Сарно-Сав-Ђорђа представљала се два пута у Трсту почетком марта пред мночином одабране публике, у којој је било и неколико главних тршћанских представника музичке уметности, и како тршћански листови пишу, постигла је такав успех, да су два одлична тршћанска гравири Шкуљевић и Аничић повудили вредном композитору, да штампа своју оперу о њихову трошку, што је он примио са захвалношћу, те ће тако „Балканска царица“ на брзо угледати света и у музиги. Композитор, као што му кајује и име, сународник је великих музичара: Белинија, Лоницетија, Вердија и других. Учитељ је у музичкој школи у Котору, где се оженјо Српкињом из једве од најодличнијих кућа старога Пераста.

(Смешна наредба.) У некој омањој варошици јужне Немачке играше ту скоро нека сиромашна позоришна дружина. Ни представе ни у ишли били како ваља, а певање беше и загрдило публици. Последице беху неизбежне и дружина буде извиђдана и лармом прекидана. Али се са тим понашањем публичке никако није могао сагласити глава те варошице, него изда сутрадан оваку писмену наредбу: „Објава! Забрањује се публици у позоришту звиждати и ламати за време представе; али се тако исто и глумцима забрањује фалишно певање. Ко се противи овој наредби, биће новчано кажњен.“

(Писац, који званични свом комаду.) Вилем Кунст гостовао је у Бреслави. Хенрих Лауба, који је био тада ћак у Бреслави, напише му у почасти трећедију у 3 чина под именом: „Густав Адолф - Лаубе је тада још био у књижевности дилегант, познат под именом Хайнрих Кампо. Под овим именом написао је и комад: „Никола Пиганини“. „Густав Адолф“ не до падне се Лаубе је био у партеру. Нагађали су да је он писац. Да би побио то мишљење, кад незадовољство у публици беше највеће, почне и он из све снаге да звижди. Поред Лауба стајао је касапин Волф, крупна ѡудескара, највећи и најјачи човек у оно време у Бреслави. Њему се опет донадао комад. Он заповеди Лаубе да ћути и да не звижди. Лаубе почне још жешиће да звижди. Касапин Волф штепа га за јаку, подигне га у вис, пронесе га кроз целу публику до врата и избаци напоље. Тако је Хенрих Лаубе био избачен из позоришта у Бреслави за то, што је сам противу себе терао опозицију.

(Позоришни курцизум.) У дворском позоришту у Дрезди догодило се, да је једна иста особа представљала и Марију Стјуартову и Јелисавету. Глумица, која је играла Марију Стјуартову, разболи се на једанпут тако, да није могла да одигра своју улогу до краја. Глумица, која је играла Јелисавету, понуди се драговољно да она игра даље Марију Стјуартову. И тако се смртна пресуда, коју је она потписала својој крвијој непријатељици, изврши на њој — она оле на губилиште.

(Комичар као трагичар.) Глумац Фленч био је у своје време најбољи комичар на енглеској позорници. Њему падне једном на памет да игра какву трагичну улогу и за то изbere улогу Брута у неком добро познатом енглеском комаду. Саветовали су га озбиљно, да се окане тога, јер ће изазвати смех у публици. Управа му да улогу, објави се комад и свет полети у позориште, да види обешењака Фленчу у улози Брута! Сваки, који год је дошао у позориште, и који је познавао Фленча дошао је у намери да се на смеје, јер нико није могао ни замислити да Фленч може приказивати што трагично. На једанпут

се диже завеса и прве појаве комада, у којима се Брут не појављује, дрнуле су црвично гледаоце. Завеса се спусти и сви су били несрећници да виде Брута, који је имао да седи за једним столом замишљен, подбочен рукама и на једац шут тргнув се из места да подвикне сину, који баш тада улази: „Шта ћеш, сине мој? — завеса се дигне. Бруг је замисга седео за столом дубоко замишљен. Али на његову несрету, његов велики први час, који се био увукao на позорницу, појави се иза њега и почне да њушка. Овај, одушевљен својом улогом и мислећи, да је то његов син, који треба да уђе, подигне озбиљно главу и тужним и свечаним гласом проговори: „Шта ћеш, сине мој?“ — У тренутку том као муња заори се огроман смех у публици и трагедија би сршена.

(Уметнички жалосно.) Чувени комозитор Пајер враћао се испод руке са својим пријатељем Кистил-Базом с погреба своје кћери. Не само очев бол, него и жилост за умегницом мучио је груди оба пријатеља, јер покојница беше певачица првога реда. „Гакав глас!“ — јадиковао је Пајер, причицујући се изласку гробља. „Сећаш ли се још, како оно певаше Каватину из „Берберина севиљског“ — „Никада је не ћу заборавити,“ — „А арија“ Di tutti palpiti из „Ганкреда“ — како је та звонила!“ И зачет суваше болним сећањем огрође Пајер, излазећи из гробља, певући прве звуке те арије и ако му се од јеца једва чујаху звукци. „На онда оно друго место!“ — узвикну Кистил-Баз и настави са своје схране певати неколико егрефа. Пајер га дочека гласом и тако оба пријатеља са сузама пуним државности и бола сгадоше певати полугласно ту сетну арију, док их међу тим околни свет зачуђено гледаше, мислећи, да су сишли с ума.

СИТНИЦЕ.

(Нов начин тражења жене). Неки енглески пилјар добије из Америке више буради јабука. Пребирајући јабуке, нађе на једну веома крупну, прекрасну јабуку, на којој беше чијодом закачена лепа посетница с овим садржајем: „Ако јабука ова дође до руке некој господици, која би се радо удала, то јој се препоручујем за младожењу. Зовем се Хартион; бавим се пољопривредом; имам 35 година; не верујем ни у шта; новаца не тражим, само да ми се дугови плате. Приложена слика на карти показује да сам мирне нарави, осим као да се риђујим. Станујем: Falkland Ridge, Annapolis C., Nova Scotia.“

Издаје управа српског народног позоришта.